

GRÅGÅSEN

3/2023/ Årgang 24

SENIORUDVALGET DOF KØBENHAVN

www.dofkbh.dk

Forsidefoto: Jørgen Bjerring. Grågåss

Ved du, at grågåssen må jages fra 1. september til 31. januar- Og udover det i august måned, hvis den befinder sig på agerjord og græsarealer, der indgår i produktion af afgrøder?

SENIORUDVALGET

Bjarne Andersen	40552314	bispe32@youmail.dk
Lis Geertz-Hansen	30132179	geertz@mail.dk
Jan Chr. Mollerup	39658767/40508487	f.mollerup@mail.dk
Grethe Wenzell	51229985	grethewenzell@webspeed.dk
Joan Klausen	51928836	joanklausen18@gmail.com
Pamela Bartholomeuz	24824345	finnogbarti@gmail.com
Flemming Kragh Hansen	40200345	flemming.kragh.hansen@gmail.com
Niels Mathiassen	23647040	kjersti.mathiassen@mail.dk

Seniorudvalget arrangeret årligt ca. 20 fugleture og 6 foredrag, fortrinsvis for DOFs ældre medlemmer. På vores ture har fuglene højeste prioritet. Vi lægger også vægt på et godt socialt samvær og nyder i øvrigt årets gang i naturen.

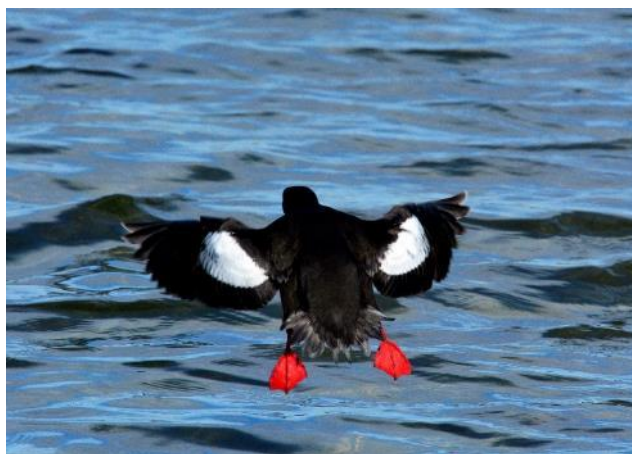
Som medlem af DOF kan du tilmelde dig Grågåssenes mailliste ved at sende en mail til Bjarne Andersen med oplysninger om navn, adresse, tlf.nr. og mailadresse.

Ligeledes kan du henvende dig til Bjarne, hvis du har adresseændringer eller hvis du ikke mere ønsker at stå på maillisten

Bjarnes mailadresse: seniorudvalget@outlook.com

INDHOLD

Mûritz	4
Gåsefjeren	6
Mig og høgeuglen	8
Smålandske oplevelser	11
The bird 10.000	13
Store vingefang	14
Eksotiske oplevelser på Ulvshale	15
Strikkepinde og sæbevand	16
Nivå	18
Feddet	18
Bognæs	19
Danhostels morgenboller	21
Jans skema	22
Bornholm	23
Vaserne	33
Hallands Vaderô	33
Kommende ture og foredrag	36

Tejst

Foto: Jette Bjerregaard

Lomvie

Foto: Finn Carlsen

Alk

Foto: Finn Carlsen

Müritz Nationalpark 2023

Kummerover See

Foto: Arne Borg

Den 5. juni var vi 6 grågæs, som rejste til Tyskland i 3 dage, for at undersøge mulighederne for en 4-dages tur med stor bus og 35 deltagere til ovennævnte nationalpark, som rummer Tysklands største sø. Vores tur baserede vi på oplysninger fra andre ornitologer, som havde været i området, dog i mindre grupper, og vi besøgte alle foreslåede steder.

Vores første stop var Kummerover See, 5 kvarters kørsel fra Rostock. Her så vi ud over et kæmpe sø-og moseområde, med åbne vandflader og millioner af gule kærfnokurt. Der var to udsigtsplatforme og et fugletårn, men vejen var meget smal, så det ville ikke være muligt for en stor bus at køre der, samt at vende. Fuglemæssigt var der udmærket, f.eks. savisanger, sivsanger, og en del ænder. Vi besøgte også søen på hjemvejen, hvor vi opdagede pungmejsje ved rede.

Vores hotel lå i den nordlige ende af nationalparken, og det var udmærket. Herfra kunne man foretage gåture i nationalparken. Tæt på hotellet ynglede fiskeørnene på højspændingsmasterne, der var mange skovsangere i skoven, og en del kronstyr. Landskabet var meget flot, med store græssletter, skove, kig til vand og solitære træer.

Dag 2 stod vi op kl. 6 og kørte ud til tre steder i nærområdet, for at undersøge muligheder. Vi havde ret lange gåture for at komme ud til udsigtspunkterne, og fuglene var ikke så talrige. Dog fik vi pirol og drosselrørsanger.

Vi havde fået anbefalet nogle fiskedamme beliggende i den anden ende af nationalparken. For at nå dertil i bil var det nødvendigt at køre hele vejen uden om nationalparken, en ret lang køretur. Her var to fugletårne og mange stier langs med dammene. Ikke så fuglerigt, som forventet. Men

flere havørne i luften og årstidens sangere i sivene. Parkeringspladsen var for lille til en stor bus. Den sidste morgen gik vi igen morgentur i nærområdet og kiggede på fiskeørnene.

Vores konklusion efter turen er, at vi ikke kan rejse til Müritz med stor bus. Vejene er for smalle, parkeringsmulighederne er for små. Området er bedst egnet til mindre biler og virkelig godt egnet til cykler. Vi havde en dejlig tur og nåede 90 arter.

Vi foreslår, at man undersøger mulighederne for en tur til Øland næste forår i stedet for Müritz

**På vegne af rejseholdet
Lis Geertz-Hansen**

Kær- fnokurt

Kær-fnokurt er en plante i kurvblomstfamilien. Førhen var den ganske almindelig i Danmark og voksede på åben, fugtig dyndet bund ved tørvemoser og kær samt ved søbredder og langs grøfter.

Men i takt med ødelæggelse af dens voksesteder er den blevet meget sjælden og regnes som en truet art på den danske rødliste.

I dag kan man være heldig og se den i bl.a. Vejlerne og i Borreby Mose

Vi så den i stor stil ved søerne i Kummerover See, hvor den lyste op og satte et imponerende præg på landskaber (Se Arnes billede på forrige side)

Grethe Wenzell

Kær-fnokurt

Foto: Flemming Kragh Hansen

GÅSEFJEREN

Af Jette Joost Michaelsen og Christopher Pethick

Jeg (Jette) er vokset op på stenbroen, hvor interessen for fugle stort set begrænsede sig til død fasan hængende til modning udenfor mit børneværelsevindue. Det vrirlede med duer på tørreloftet og gråspurve i træerne.

Vi fodrede ænder og svaner i Søerne på Østerbro, og det var stort set mit fuglekendskab bortset fra de talrige undulater og kanariefugle, som jeg fik lov til at have derhjemme. De anatomiske studier af de døde undulater foregik i Østre Anlæg, hvor jeg efter at have begravet dem i plasticposer fra Røde Mølle, regelmæssigt gravede dem op for at studere udviklingen.

Mange år senere, da interessen for natur og vandring opstod, opdagede jeg langsomt glæden ved fuglene. Chris og jeg mødte hinanden på vandretur i Østgrønland i 1979, og vi vandrede senere bl.a. i Lapland, hvor særligt ryster og rovfugle fangede min interesse.

Specielt kongeørnen er så absolut min favoritfugl, og jeg husker en meget smuk og fantastisk drøm, hvor jeg som ørn bl.a. slap ud ad et vindue i noget, der lignede et patologisk institut, for herefter at svæve over græsplateauerne og ud i friheden, vidunderligt! Jeg er ørn i mit næste liv!

Da vores sønner var henholdsvis 2 og 5 år, var vi på Færøerne. Vi sejlede til den lille ø Mykines, hvor vi overnattede et døgn. Det var fantastisk at sidde i fjeldet mellem lunderne og fascinerende, hvor sociale de er; ikke noget med at hugge hinandens føde! Sulerne, som var noget længere væk, var også beundringsværdige. Flere år senere på Shetlandsøerne havde vi den herlige oplevelse at

blive sejlet ud (i ret dårligt vejr) til nogle klipper, hvor vi lå og vuggede i vandet, mens sulerne styrtdykkede i hundredvis i vandet omkring os for at fange fisk. Vild og voldsom oplevelse! Fra længerevarende ophold i Santa Barbara, USA husker jeg også kolibrierne, som dagligt susede os om ørerne i haven for helt ugenert at dykke ned i blomsterne lige ved siden af os, og Andalusien, hvor vi havde forventet at se et hav af flamingoer, og dog så vi kun en enkelt pink mikro i horisonten. MEN vi så den spanske kejserørn, som er sjælden og herudover den store audouinsmåge, som er begrænset til Middelhavet, den vestlige kyst af Sahara, Afrika og den Iberiske halvø.

Som teenager købte jeg (Chris) de to paperbackbind af "Bird Recognition" af James Fisher, en af de ledende Britiske ornitologer dengang, men i mange år var min interesse for fugle latent. For Jette og mig, var det at kigge på fugle en naturlig del af at være ude i naturen, og mange af mine fugleoplevelser er forbundet med ture, hvor det primære mål ikke var at kigge efter fugle. Fra 1977 husker jeg en aften på Store Karlsö ud for Gotlands vestkyst, hvor jeg hjalp til med at ringmærke unge lomvier, efter at de var sprunget ned fra rederne på klippehylder og forsøgte at komme over stranden til vandet, hvor deres forældre skreg efter dem.

I 1986 var jeg på en en-måneders kajaktur i Queen Charlotte Islands, som ligger uden for Canadas vestkyst, og der så vi 17 hvidhovedet ørne i luften samtidigt. Sidste år gav en kajaktur i Misterhult Naturreservat lidt nord for Oscarshamn mulighed for at se havørn på nært hold. Kajakture langs Øresunds kyst giver også interessante oplevelser, såsom et par alke i Svanemøllehavnen og en flok sorttænder, som holdt til ved Charlottenlund i flere uger. Sidste efterår i Svanemøllebugten, så jeg en skarv, som opførte sig mærkeligt: det viste sig, at den var i gang med at sluge en ål, som vist på billedet. Den var ligeglads med min tilstedeværelse, indtil den havde slugt ålen!

Foto: Christopher Pethick

Marts 2010 deltog Chris og jeg for første gang i en Grågæs tur, som gik til Skåne. Det var en herlig oplevelse at blive taget så godt imod, at være sammen med så mange fuglekendere, som hellere end gerne vil dele deres fugleviden og oplevelser m.m. med andre. Det har vi lært/lærer meget af, tak! En alternativ metode, som kan bruges, når du er alene, er BirdNET app'en; du hører en fugl, som du ikke kan bestemme, åbner app'en, holder iPhone op, optager fuglestemmen, analyserer og vupti, du kan være heldig, at den har artsbestemt sangeren! Fascinerende, men det kan naturligvis ikke erstatte de erfarne Grågæs.

Mig og høgeugle

Af Jørgen Bjerring

Mit første gråhvide strejf fra de arktiske egne fik jeg i 2014. Høgeuglen ved Hareskov Station var som tidligere et stort tilløbsstykke. Ornitologer og naturfotografer flokkedes om ugle, der havde for vane at sidde frit fremme. Som jeg senere erfarede med høgeugler, var ugle ikke særlig sky. Den slog bl.a. ned ved fødderne af en siddende fotograf og satte sig med sit bytte midt blandt de fugleinteresserede. Jeg var højst begejstret over at kunne følge denne tillidsfulde ugle, og fascinationen har varet ved.

Ved Hareskoven Station 2014

Foto: Jørgen Bjerring

Jeg har fulgt høgeugler i timer og ventet tålmodigt på at noget skulle ske. Høgeuglen kan sidde naglet på samme plet i umindelig tid, og jeg har ofte været i tvivl om, hvorvidt den var vågen eller blundede. Så der blev klappet voldsomt (altså inde i hovedet) når ugle f.eks. som på billedet pudsede sig med blod på næbbet.

De høgeugler, der relativt sjældent optræder her i landet, er især ungfugle fra succesfulde ynglesæsoner, der er rykket ud af yngleområderne på grund af et voldsomt fald i gnaverbestanden.

I 2016 blev Hareskoven skiftet ud med Kongelunden ved Collins Sten. Der var en høgeugle fra – hvis jeg husker ret – ultimo oktober til primo marts 2017.

Et årvågent, gult blik følger alt, hvad der rører sig i skovbunden. Pludselig styrtdykses der, og med et stolt blik sidder ugle i skovbunden og skærmer byttet med vingerne. Jeg har kun set ugle tage gnavere, men den går ikke af vejen for padder, krybdyr og små spurvefugle.

Kongelunden 2016

Kongelunden 2016

I slutningen af november 2016 stod jeg en dag i snuskregn og iagttog høgeuglen. Vejrliget var formentlig skyld i, at jeg havde uglen helt for mig selv, og som vanligt tog den overhovedet ikke notits af mig. Uglen vogtede på jorden under sig og efter et kamikazelignende dyk, sad den på et træstød med en markmus i munden. Uglen var ca. 2 minutter om at splitte musen ad og nedsvælge den. På nedenstående billede ryger den sidste bid ned.

Kongelunden, 2016

Kongelunden, november 2016

Jeg viste hele billedserien til mine tre børnebørn (2 tvillingedrenge og 1 pige). De var på daværende tidspunkt 7 år. Billederne gjorde stort indtryk. Det skyldtes måske, at alt var gråt i gråt, bortset fra musens indvolde. Drengenes afstandtagende reaktion: "Bvadr, farfar". Pigen sagde med bedrøvelse i stemmen: "Åh, den søde, lille mus, farfar."

Kongelunden, november 2016.

Foto: Jørgen Bjerring

I 2016 så jeg også høgeugle ved Sandskredsøen i Gribskov og ved Ilstorp i Skåne.

Sandskredsøen, november 2016.

Ilstorp, marts 2016

Den høgeugle, der var i Kongelunden 2016-2017, gav mig et levende indtryk af høgeuglens jagtadfærd. Det gule radarblik, der fra en velegnet position iagttager alt, hvad der færdes i omgivelserne – især i skovbunden - er så karakteristisk. Der er ingen bevægelser udover hovedet, der roterer fra side til side: Dykkene mod skovbunden tager et splitsekund, og når byttet er taget, kaster uglen et opmærksomt blik omkring sig, før byttet bringes op på et træ eller et træstød. Præcis i det øjeblik kan man opleve en form for skyhed hos høgeuglen. Den flytter sig, hvis der er noget i omgivelserne, der opfattes som en trussel i forhold til fangsten. Som nævnt kan høgeuglen partere og nedsvælge en markmus på under 2 minutter, men den kan også stoppe mit i festmåltidet og gemme resterne i en grenkløft. Spisekammermetoden bruges også, når den går på jagt uden at være sulten.

Min fascination af høgeuglen har resulteret i et utal af billeder, hvoraf nogle få naturligvis har min forkærlighed.

Høgeugle

Foto: Jørgen Bjerring

Smålandske Fugleoplevelser

Af Thomas Bundgaard

Jeg har tidligere skrevet lidt om min indgang til fuglekiggeriet og mine fugleoplevelser i Grågåsen nr. 2 - 2020, side 8-12. Fugleliv og andet liv! Fra Spang Å til Åsnen. I denne artikel vender jeg tilbage til nogle af de første fugleindtryk fra Sydsverige med vægt på 3-4 arter.

Fra 1971 og frem til i dag har familien i en længere årrække lånt/lejet/ejet 3 forskellige huse i den sydlige del af Småland.

Det første hus var en gammel landsbyskole i Långstorp ved Horda mellem Värnamo og Alvesta. Vi var der ofte i august, vinterferie eller påske, når ejerne ikke brugte huset.

Fuglekiggeriet var absolut lejlighedskiggeri, selv om skolen var forsynet med en fin artsliste lavet af en ung fuglekender.

I den nærliggende elv (Årån) sås i vinterferien vandstær ved fossen og hvinandens kurtisering og parringsspil i det rolige vand opstrøms.

Hvinand, han

Foto: Tage Stampe

Det var især “gryntefløjtet”, der gjorde indtryk. Under gryntefløjtet dyppes næbbet først i vandet. Efterfølgende drejes hovedet og næb med en hurtig bevægelse opad. Under næbbets opgående bevægelse udstødes et skarpt fløjt, hvorved vandet i næbbet stødes ud af næbbet i en flot cirkelbue (se: Manden og hvinanden).

I dag er Grågåssene blevet forkælet med naturfotograf Per Finn Niensens flotte filmoptagelser fra Esrum Sø af ællingehop fra redekassen, dykning efter føde og ægflytning/redeparasitisme. (Se: Vilde Vidunderlige Danmark - Søer og Vandløb. DR).

En forudsætning for, at der kommet æg i reden, er dog stadig, at forældrefuglene inden har foretaget det sociale spil og kurtisering.

Andefugles signaler under kurtiseringen blev dengang bl.a. brugt til at fastlægge slægtskabet mellem de enkelte andearter.

Etologen Konrad Lorenz var foregangsmand i disse studier af slægtskab mellem forskellige andearter. Desuden forsøgte etologerne at opstille hypoteser over oprindelsen af de sociale signaler. I Danmark undersøgte etologen Hans Lind den sociale adfærd hos hvinanden der, som oprindeligt tilknyttet små skovsøer, har en droneagtig opflyvning.

I dag har man fået nye metoder til fastlæggelse af slægtskab bl.a. sekvensanalyser af DNA. I dag er DNA blevet et ofte misbrugt modeord, der strømmer ud af munden på mediefolk og politikerne, når man skal undgå at forklare sammenhænge.

Adfærdsstudier er ikke så præcise som laboratorieanalyser af DNA, men for mange en mere spændende indgang til fugleoplevelser.

Traner

Kunstner: Marco Brodde

Andre fugle.

Enkelte gange kom der et tranepar forbi på engen langs elven, men ellers måtte man til Stora Mossa vest for Värnamo for at se traner i flertal.

Stenpikkeren var en karakterfugl på stengærderne omkring markerne, hvor der stadig gik græssende kreaturer.

I den nærliggende sø var det især den sortstrubede lom, der gjorde indtryk. Bedst som kikkerten var fundet frem forsvandt den som en anden russisk ubåd i den svenske skærgård.

Men så dukkede en elegant svæver op i flot glideflugt. I det skarpe modlys over søen kunne det være svært at se, om det var en stor måge eller en fiskeørn?

Men hvis fuglen pludselig standsede flugten og "musede" med vingerne, efterfulgt af et styrt dyk og mulig fiskefangst, så var man ikke i tvivl. Nogle gange gik fiskeørnen selv i gang med byttet på småklipper i søen. På fisketur på søen har jeg flere gange set efterladte fiskerester af brasen på

klipperne. Fiskeørnen starter ved hovedet, da det ofte er halen af fisken, der ligger tilbage. Hvis der var unger i reden på den lille ø i søen, så startede der en pibende kommunikation, når fiskeørnen nærmede sig reden.

Min første fiskeørn så jeg helt passende på en fisketur på Tjele Langesø i 1971.

Når benene bliver aflægs på et tidspunkt, så kunne jeg godt drømme mig tilbage til elven og genopleve hvinandens kurtisering i en magelig stol med en lätöl indenfor rækkevidde. Men måske ender det i stedet med Damhussøen eller Utterslev Mose?

Henvisninger:

- Manden og hvinanden.

<https://magasin.mitjagtblad.dk/mit-jagtblad-december-2017/manden-hvinanden>

Flotte fotos. Bl.a. af gryntefløjtet.

- Vilde vidunderlige Danmark - Søer og Vandløb. DR.

- www.kartor.eniro.se Brug den svenske hjemmeside, når der skal findes lokaliteter i Sverige. Husk: ä, ö.

Fiskeørn fra Múriz

Foto: Arne Borg

The bird 10.000 genomes project

Af Lis Geertz-Hansen

På Københavns Universitet arbejder man i øjeblikket på at indsamle dna fra verdens 10.639 fuglearter. Projektet er en del af et større projekt, der går ud på at indsamle dna fra alle levende væsener: Earth BioGenome Project. I spidsen for projektet står Daniel Øksnebjerg, som er biolog, og hvis opgave det er at tage kontakt til ornitologer rundt om i verden, for at hente dna fra de fugle man mangler. 7000 er fundet på naturhistoriske museer. Nogle gange er Daniel Øksnebjerg selv ude i verden for at hente de indsamlede prøver. Når projektet er fuldført, forhåbentlig om et par år, så vil forskerne kunne bruge de data, der er indsamlet, og det kan komme til at vende op og ned på fuglenes indbyrdes slægtskaber. År nul i den zoologiske systematik er 1758, det år udkom 10. udgave af Linne's Systema Naturæ. Svenskeren Carl von Linne beskrev over 12000 plante-og dyrearter. Han var stolt af sin bedrift, han skrev: Gud skabte og Linné klassificerede. Hidtil har ingen overgået ham. Kilde: Artikel i Weekendavisen 6. maj 2022.

Store vingefang

Af Flemming Kragh Hansen

Allerede fra den spæde start på min fugleinteresse i midten af 1960-erne var rovfuglene yndlingene, og jeg husker som noget af det første, at jeg på en spejderlejr ved Kolding fandt en musvågerede. Jeg fik året efter en kikkert til min konfirmation, og mange vintereftermiddage blev herefter tilbragt på Gavnø, ved Vejlø og på Enø, rundt om Karrebæk fjord, for sammen med gode venner, at se efter overvintrende havørne.

Vi så, som jeg husker det, ørn rimeligt hyppigt, og var vi heldige var der 2, og enkelte gange 3. Det gjorde mig og vennerne høje. Vi vidste et par havde forsøgt at yngle nogle år tidligere i skovene ved Sparresholm, men tanken om, at havørnen igen skulle blive ynglefugl i Danmark, og på Gavnø, var ikke eksisterende.

Mine første gribbe så jeg godt 15 år senere, i form af gåsegribbe over en fjern bjergkam i Pyrenæerne, på den franske side, i Cirque de Gavarnie. Der gik igen nogle år, og jeg fik set ådselgrib i Sydfrankrig og på ny gåsegribbe og en enkelt lammegrib på Kreta i slutfirserne. Gåsegribbene var på kloshold, svævende langs en bjergkam, og igen, det var lige til at blive høj af.

I årene der fulgte, så jeg hyppigt gribbe på ture til Extremadura og Andalusien, men også i Baskerlandet, og i Picos de Europe. Hver gang en stor oplevelse.

Jeg har naturligvis fulgt beretningerne om forekomster af gribbe i Danmark de senere år, både de enkeltindivider der efterhånden optræder næsten årligt, og den invasion på plus 25 gåsegribbe, der kom til Jylland i sommeren 2016.

Havørn og gåsegrib

Foto: Lisa Vergin, Skagen Fuglestation

Mange gange har jeg tænkt, når jeg så havørn, at flugtsilhouetten ligner gåsegribbens, og omvendt. Men at se dem sammen, så jeg kunne sammenligne, havde jeg ikke troet, jeg skulle komme til.

I starten af maj i år var min kone og jeg i Skagen, og kørte en formiddag ad Bøjlevejen på vej mod Grenen. Jeg kørte, og så en ung havørn, og min kone mente der var to, så vi holdt ind på en sidevej, og frem kom kikkerten. Der var ganske rigtigt 2, men det var ikke ørne begge 2. Jeg havde en ung havørn og en gåsegrib i samme kikkertfelt, meget kort tid, så forsvandt de begge fra mit synsfelt.

Jeg fik ingen billeder taget, men det gjorde en fotograf knyttet til Skagen Fuglestation.

Det var en oplevelse, jeg ikke havde ventet, mildt sagt. Der er stadig store glæder ved de store vingefang.

Eksotisk fugleoplevelse på Ulvshale

Af John Kristensen og Jette Bjerregaard

Vi havde lejet et sommerhus på Nyord sidst i april måned. Om aftenen, da det var buldermørkt, hørte vi nogle meget høje lyde, var det mon en ugle, nej, lyden var højere og anderledes.

Vi gik ud, og lyden kom igen lige over vores hoveder fra grantræet. Vi så en stor skygge - det var en påfugl. Om morgenen sad den samme sted indtil kl. 8.00.

Påfugl

Foto: Jette Bjerregaard

Vi tog på tur og var i parken til Liselund slot - så en gartner, og spurgte ham, om de manglede en påfugl i samlingen.

Hans svar var; ”Nej, jeg er træt af påfugle, de galder op længe før hønsene vågner, så vi henter den ikke”.

Så påfuglen må fortsætte sit ensomme liv i sommerhusområdet.

Dens sovetræ var åbenbart på ”vores” grund, da den vendte tilbage om aftenen og indtog pladsen i granen.

Strikkepinde og sæbevand

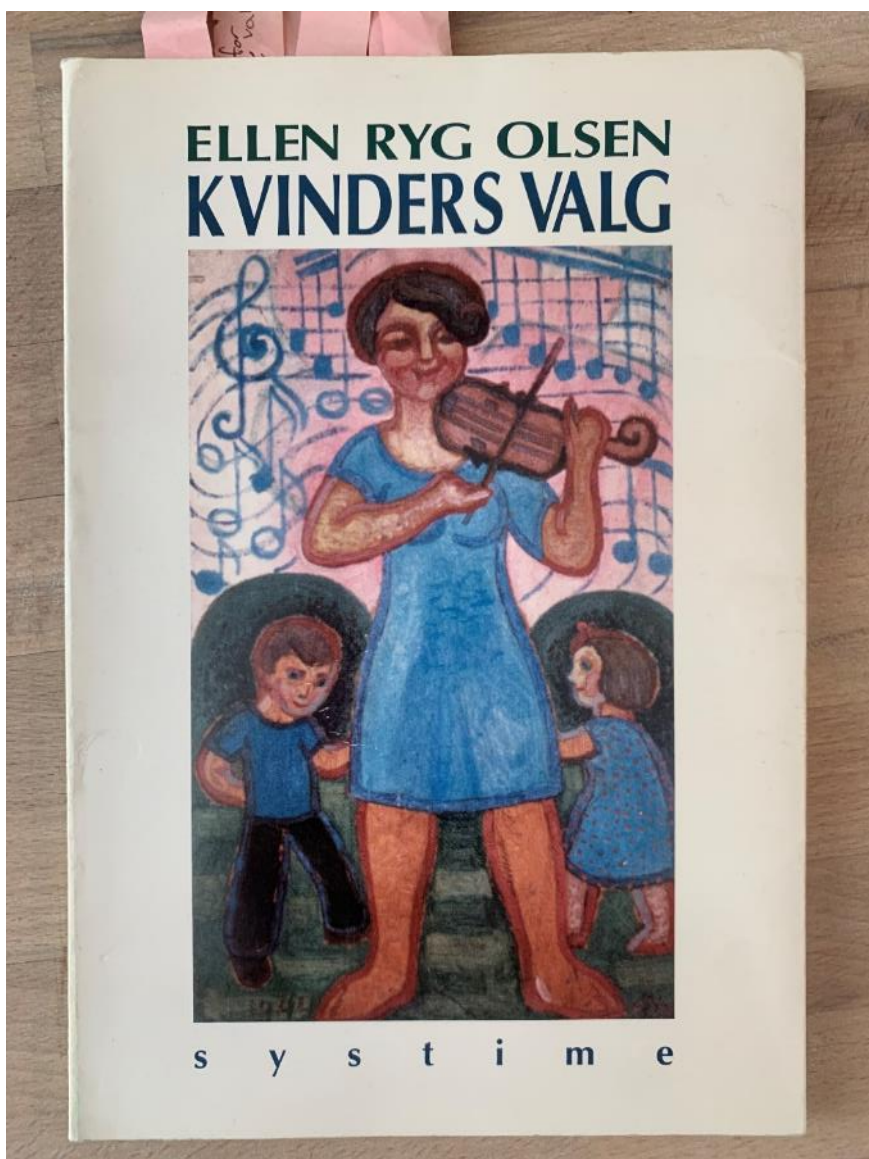
Af Ellen Ryg Olsen

Ellen fortæller her om baggrunden for sin nye bog "Strikkepinde og sæbevand"

I begyndelsen af 90'erne var der aktivitet på anti-abort fløjen i Danmark. De lagde pjecer ud i lægernes venteværelser, hvor de bragte forkerte amerikaniserede oplysninger om farene ved provokeret abort.

Jeg var selvfølgelig glad for loven om fri abort, der blev vedtaget i 1973. Nu kunne de kvinder der ville, få abort uden at skulle stå til regnskab for nogen eller noget. Og de der ikke ville kunne lade være!

Men modstanderne af provokeret legal abort, kunne ikke bare "lade være", de skulle blande sig i, hvad andre valgte. Derfor besluttede jeg at indsamle oplysninger fra kvinder, der dengang var over 60 år, og som havde oplevet de traumer, der var forbundet med illegal abort. Oplysningerne kom i over hundrede breve, som jeg udvalgte dele fra, og udgav i debatbogen "Kvindens Valg", som udkom i 1993.

Formålet var først og fremmest at vise hvilke ofte livsfarlige procedurer kvinderne underkastede sig, når de ikke fandt muligheder for at kunne give sig selv, deres familie og et kommende barn ordentlige livsmuligheder.

Det andet formål var at påvise, at antallet af aborter ikke ville falde, hvis aborten blev forbudt. Aborterne ville blive udført alligevel, men under helt uacceptable forhold.

På det tidspunkt var der på verdensplan blevet registreret over 200.000 døde kvinder om året som følge af illegal abort. Det svarede dengang til alle indbyggerne i Odense.

De breve som kvinderne skrev til mig i begyndelsen af 90'erne har jeg gemt, med den plan at de ved min død skulle gives til Kvininfo. Men i forbindelse med 50-året for den fri abort, læste jeg dem igen og blev betaget af historierne. Brevene indeholder ikke kun beretninger om lyssky illegale aborter, men også beretninger om kvindeliv, som det levedes i 30'erne i mellemkrigstiden, i 40'erne under besættelsen og i efterkrigstiden, i de "pæne" 50'er og i 60'erne hvor de strammende mønstre for kvindeliv begynder at sprænges.

Brevene udkommer nu til efteråret den 1.oktober. Dagen for ikrafttræden af loven om fri abort.

Bogen hedder "Strikkepinde og sæbevand" Om kvindeliv i tiden før den fri abort. Den udkommer på Skriveforlaget.

Ellen Ryg Olsen

STRIKKEPINDE OG SÆBEVAND
Kvindeliv i Danmark før den fri abort

Kør-selv-tur til Nivå onsdag d. 12. april

Af Bjarne Andersen

Vi var knap 20 Grågæs, der kl. 13.00 mødtes ved Fugleværnsfondens reservat i Nivå. Det var flot solskin, men med blæst fra syd/sydvest.

Fuglemæssigt var det lidt tyndt, da vaderne i den indre lagune manglede, men vi fik da lidt fugle: fiskehejre, knopsvane, gravand, pibeand, gråand, krikand, skarv, edderfugl, stor skallesluger, strandskade, hættemåge, sølvmåge, svartbag, hvid vipstjert, blåmejse, musvit og gråkrage.

Nivå fugletårn

Foto: Bjarne Andersen

Efter en god times tid havde vi set hvad der var, hvorfor 12 af os kørte til fuglereservatet ved Rungstedlund. Her gik vi en tur og nød de smukke omgivelser. Fuglemæssigt så/hørte vi tårnfalk, ringdue, stor flagspætte, gærdesmutte, rødhals, solsort, sangdrossel, gransanger, spætmejse, husskade og allike.

Kl. 15.30 brød vi op og satte kursen mod hjemmene efter en solrig dag.

Bustur til Feddet d. 26. april

Af Bjarne Andersen

I dag kørte en busfuld grågæs til Feddet ved Præstø Fjord. Første stop var campingpladsen, hvor vi betalte for at køre gennem bommen til Fedgården. Medens vi ventede, kom en flot gammel havørn glidende over os. Herfra kørte vi til Fed Havn hvor formiddagskaffen blev indtaget i bålhytten. I krattet hørtes gærdesanger og fra havnen sås stor og toppet skallesluger, sølvhejre, fiskehejre, toppet lappedykker og gravand. Herfra fortsatte vi til Fedgården hvor bussen blev parkeret og vi fortsatte til fods mod fugletårnet.

Det var en frisk tur i blæst og sol og undervejs så vi rød glente, musvåge, tårnfalk, sanglærke, sumpmejse bogfinke, rødstjert, munk, gransanger, løvsanger, grønirisk, stillits, dompap og gulspurv. Tilbage ved Fedgården indtog vi frokosten inden vi kørte til Stevns Fyr.

Her var der ikke mange fugle, men dog edderfugl, skarv samt nogle gengangere i krattet.

En god dag med sol og blæst.

Vi nåede 52 arter.

Kør-selv-tur til Bognæs 3. maj 2023

Af Flemming Kragh Hansen

Godt 20 grågæs gik klokken 9 med på turen rundt om og i Bognæs Vesterskov i det lidt kølige forårsvejr, med sol og skyer, og med rimelig stærk og kold vind fra NV.

Turen startede i fin stil med en større flok trækkende bramgæs, og 2 yngre havørne, der kortvarigt legede på himlen. Senere så vi yderligere 4 yngre havørne, en ad gangen, og forskellige steder, så et vist overlap kan ikke afvises. Vi så intet til det lokale ynglepar.

Bognæs er meget flot og varieret natur, med talrige kig til vand, flotte skovbryn med blomstrende slåen, og delvist udsprunget skov, med mange træarter. Meget flot primo maj, inden det hele lukker igen.

Skoven drives ikke intensivt, det virker som om jagten er det afgørende. Vi så fasaner, et par rådyr, og et par gange mindre rudler af dåhjorte.

Foto: Flemming Kragh Hansen

Sortsvane og sølvhejre kom på listen, og mange sangere mv. lige så. På grund af vinden var der ikke meget at se på vestsiden, mens østsiden var mere givende med ænder, vadefugle, svaler og enkelte vipstjerter.

Vi savnede skoper, vi gik 9 km. ifølge min iPhone, men andre talte om godt 6 km. I hvert fald var der ingen skoper med rundt. Vi var retur ved bilerne klokken 13.30.

© Jørgen Bjerring

Sort svane

Foto: Jørgen Bjerring

Den sorte svane har sin naturlige udbredelse i Australien, men er indført til Europa som prydfugl. De fleste sorte svaner er efterkommere af undslupne fugle fra zoologiske haver, dyreparker eller private prydfugleholdere.

Sort svane fra nettet

Grågæs foran Danhostel Sandvig

Foto: Line Juhl Kronow

Hermed den efterspurgte opskrift på Lines (værtinden på Danhostel Sandvig) morgenboller

1 liter yoghurt
1 dl vand
25 gram gær
7 dl havregryn
500 gram hvedemel
1 tsk salt
Evt. revet ost

Hæld yoghurten i en skål og opløs gæren heri. Skyl yoghurtkartonen med 1 dl vand og tilsæt også vandet til skålen. Tilsæt havregryn og salt. Rør melet i lidt efter lidt. Du behøver ikke at ælte med hænderne. Stil dejen til hævnning i køleskabet natten over eller minimum 6-8 timer. Beklæd en bageplade med bagepapir og form bollerne med to spiseskeer, så slipper du for at få fingre i dejen, den er nemlig ret klistret. Bages på 180 grader varmluft i 15 min.

Tur til Bornholm og Ertholmene med Grågæssene 17.-21. maj 2023

Onsdag den 17. maj		Torsdag den 18. maj	
Ca.-tid	Sted	Ca.-tid	Sted
09:00	Afgang Ballerup Rådhus	09:25-10:00	Hammerknuden, østsiden *)
11:00-11:15	Abbekås, Skåne	10:30-10:55	Stammershalle
12:30	Afg. Ystad	11:00-11:20	V. Døndalen (blegblå anemone)
14:00-16:00	Hammershus	11:55-13:15	Udkæret
		13:30-14:25	Vallensgård Mose
		14:40-15:25	Ølene
		15:40-16:10	Bastemose

*) Med Carsten Andersen

Fredag den 19. maj		Lørdag den 20. maj	
Ca.-tid	Sted	Ca.-tid	Sted
10:00	Afgang Gudhjem	09:15-11:00	Hammerknuden, vestsiden
10:50-14:15	Frederikssø og Christiansø	11:45-12:05	Bastemose
14:20	Afgang Christiansø	12:20-12:55	Østerlars Kirke
15:25-16:30	Gudhjem	13:35-15:15	Neksø Sydstrand
		15:30-15:50	Salthammer Odde

Søndag den 21. maj	
Ca.-tid	Sted
09:00-10:20	Helleristninger Madsebakke
10:55-11:50	Baltic Sea Glas ved Gudhjem
12:15-14:10	Ekkodalen
14:40-16:00	Kultippen ved Hasle og n. for
16:35-16:45	Klippeløkken Granitbrud
18:30	Afgang Ystad

Jan Valeur har lavet ovenstående skema med en oversigt over de steder vi besøgte på turen til Bornholm og i hvilket tidsrum

Flerdagstur til Bornholm fra 17.-21. maj 2023

Af Lisbeth Andersen

26 grågæs og chauffør, Jacob, mødte forventningsfulde op i Ballerup kl. 9. Efter opsamling af de sidste 7 i lufthavnen, gik det mod Sverige. Mod sædvane var der ikke stop ved Skånegården. Vi kørte direkte til Abbekås, hvor formiddagskaffen blev indtaget kl. 11.15. Helle delte slikpinde ud i bussen for at præsentere sig (ny trend?)

Ellen sang for til vores morgen-, formiddagssang.

Fugletællingskonkurrencen startede, da bussens baghjul ramte færgen i Ystad.

Med 20 min forsinkelse med den nye færge Express 5, ankom vi til solskinsøen.

Undervejs så vi bramgæs, gråand, allike og canadagæs, som Lis fortalte, er en invasiv art, som blev hentet til Østsverige af Bent Berg i 30-erne.

Mod Hammershus svævede en rød glente over bussen.

Hammershus

Foto: Bjarne Andersen

Kl. 15 var vi på Hammershus, hvor vi fik et kig fra besøgscentret og fik rørt benene på en lille tur mod ruinen.

Vi ankom til Sandvig Danhostel kl. 16.20. Derefter var der ”fri leg” til kl. 18.20, hvor Bjarne gennemgik fuglelisten, der bød på 39 arter (skarv, knopsvane, canada- og bramgås, grav- og gråand, edderfugl, toppet skallesluger, rød glente, rør- og spurvehøg, fasan, hætte-, storm- og sølvmåge, ring- og tyrkerdue, sanglærke, land- og bysvale, hvid vipstjert, rødhals, solsort, gran-, løv-, torn- og havesanger, munk, musvit, husskade, allike, råge, gråkrage, stær, gråspurv, bogfinke, grønirisk, stillits og tornirisk)

Tiltrængt aftensmad kl. 18.30: Spicy kylling med ris og salat, kaffe og kage (mandelbund med hindbærmusse) til dessert.

Godnat til de sidste kl. 22 efter en dejlig dag med megen fuglesnak.

Bornholm, dag 2, torsdag d. 18.maj 2023

Af Susanne Paltorp

Efter dejlig morgenmad og madpakkesmøring dukkede Carsten Andersen (lokalkendt guide /medlem af Dof) op ved bussen. Lisbeth Nilsson, vores bornholmske grågåås kom også, og begge tog med på tur i dag. Vejret var igen med os, sol og smukt.

Vi kørte kun en kort tur ned til klippekysten, hvor stien går rundt om Hammerknuden. Flot gåtur, hvor vi så toppet- og stor skallesluger, gulspurv, løvsanger, edderfugl, hvid vipstjert og en enkelt hvepsevåge, som kun nogle få så. Jacob snirklede bussen videre gennem små maleriske gader sydpå til Stammershalle. Her gik vi rundt i et smukt naturområde med flot udsigt over vandet. Her var tyndakset gøgeurt, hulkravet kodriver, mange svaler, rørhøg, gravand og rød glente.

Derfra kørte vi til Troldskoven, hvor der vokser vilde tulipaner (skovtulipan) og blegblå anemoner, som kun ses på Bornholm. I skoven var der også en fin skibssætning fra jernalderen. Turen gik videre til Udkæret, hvor vi tog ”tikaffen” lidt for sent.

Lis delte en dram ud i anledning af sin runde fødselsdag. Tillykke Lis!! Her var 16 traner, nogle måske med unger, viber, ravne, nattergal (den første i år), krikand og knarand. Overflyvende stork højt over fugletårnet.

Undervejs klarede Jacob at få bussen sikkert gennem skov og langs marker ad meget små veje.

Vallensgårdsmose

Foto: Bjarne Andersen

Vi kom til Vallensgårdsmose, hvor vi holdt frokostpause med den flotteste udsigt. Flere lærkefalke lavede ”opvisning” og en nattergal sang helt fantastisk.

Næste stop var Ølene, hvor vi fra fugletårnet så en bynkefugl og en rødrygget tornskade.

Lærkefalk

Foto: Jan Valeur

Så kørte vi til Bastemosen, hvor nogle kiggede fra fugletårnet, andre fra træbroen over mosen. Her var lærkefalk, aftenfalk, blishøne og flere rørsangere. Lisbeth fra Bornholm havde medbragt dejlig kage, som vi fik til Jacobs lumumba. På hjemvejen var der provianteringsstop ved Brugsen i Klemensker. Sidste stop var tæt på Allinge, hvor Carsten viste os en havørnerede. Havørnen sad tæt på, den kunne ses fra bussen.

En dejlig dag med gode oplevelser. Vi kom op på 75 arter på fuglelisten.

Bornholm 3. dag, fredag d. 19.maj

Af Lene og Peter Rørdam

Christiansø

Foto: Bjarne Andersen

Fredag 19/5 skulle turen gå til Christiansø. Christiansø er en af øerne i øgruppen Ertholmene, hvor det kun er muligt at opholde sig på Christiansø og Frederiksø. Alt er totalfredet, både fæstning, natur og dyreliv. Ertholmene er en vigtig yngleplads for edderfugl, alk og lomvie. Ertholmene er ejet af den danske stat og hører under Forsvarsministeriet. Der bor omkring 90 personer på øen, som

også har skole med 16 børn i øjeblikket, hvor de kan gå til og med 6. klasse. For at kunne få lov til at bo på øen skal man kunne forsørge sig selv, fx ved at være ansat af øens administration. Der kommer ca. 45.000 turister til Ertholmene om året og der er lang ventetid for folk, som ønsker at flytte derover.

På Christiansø foretages der også ringmærkning af småfugle og overvågning af Ertholmenes natur. Det foregår via Christiansøs Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF), som sammen med medlemsbidrag (det koster 150/år) og en bevilling fra Villumfonden har gjort det muligt, at have en fast ringmærker (Per Kjær) de næste 2 år, efter at ornitologen Peter Lyngs døde i 2020. Han havde været fast ringmærker på øen i 29 år.

Båden udgik fra Gudhjem Havn klokken 10, så klokken 9 kørte bussen fra Sandvig mod Gudhjem. Jakob fik listet bussen helt ned til havnen gennem de stejle smalle gader i Gudhjem. I havnen ruger der digesvaler mellem stenblokkene, så dem så vi mange af. - Båden var fyldt og flere turister gik forgæves, så det var godt at Bjarne havde bestilt billetter i forvejen. Det lokale sangkor sang flere sange fra kajen, akkompagneret af guitar inden afsejlingen. Vejret var flot med strålende solskin og næsten ingen vind, så der var ingen søsyge om bord. Sejlturen tog 55 min.

Alk og lomvie

Foto: Finn Carlsen

Ved ankomsten til Christiansø, sejler man tæt forbi Græsholm, hvor der var mange alke og lomvier samt sølvmåger og stormmåger. Foran var der små klippeskær, der var helt lodne at se på, for de var fyldt med solende gråsæler.

Ankommet til Christiansø gik vi i samlet trop over broen til Frederiksø, ellers var der ”fri leg” med mødested i Kongens Have midt på Christiansø til frokost. På Frederiksø stod vi og kiggede over på Græsholm og så lomvierne og alkenes både på øen og svømmende i vandet. Alke og lomvier lever i kolonier og yngler i Danmark kun på Græsholm og enkelte på det nordlige Bornholm: Hammeren. På Frederiksø så vi flere edderfugle, der lå på rede og enkelte med nyklæggede unger, bl.a. svømmende i den lille dam på øen. I vandet var der også stor skallesluger og en knopsvane med ællinger.

Ertholmene er en af de store lokaliteter for rugende edderfugle. Edderfuglebestanden er gået kraftigt tilbage og ved seneste tælling i 2021 (i hele Danmark) var der 975 rugende fugle, som er det laveste antal i 30 år (I 1992 var der 3000 rugende hunner).

Vandet rundt om Ertholmene er så dybt at der ikke er føde til ællingerne, så få dage gamle, skal de svømme over til Bornholm. Turen tager ca. 2 døgn og starter om natten, for at undgå for mange af ungerne bliver taget af bl.a. sølvmågerne eller drukner på grund af dårligt vejr. Over 50% af ungerne klarer ikke turen over til Bornholm.

Cellen

Foto: Bjarne Andersen

Ertholmene har ikke rindende vand eller nogen brønd, så vandet kommer fra flere damme til opsamling af regnvand rundt på øerne

Vi fik set fængslet og cellen hvor Dr Phil Dampe havde opholdt sig fra 1826-1841, da han havde talt for en fri forfatning for folket, i et forsøg på at afskaffe enevælden.

Han blev dømt for højforræderi og majestætsforbrydelse og fik livsvarigt fængsel.

Vi gik rundt på Christiansø og kom bl.a. forbi lægens hus, hvorfra der blev solgt hjemmebrygget øl og eddike. Derfra gik vi

ud og så Danmarks østligste punkt Østerskær, hvor der plejer at ligge en del gråsæler, men i dag var der kun en enkelt.

I Kongens have var der borde og stole, hvor vi kunne indtage vores medbragte madpakker. En af øens børn, som var blevet konfirmeret dagen før, havde kage tilovers, som vi fik. Mens vi sad og spiste, så vi grå fluesnapper fouragere. Mie og Susanne var så heldige, senere at se og høre karmindompap, dog så kortvarigt at andre ikke fik den lejlighed.

Klokken 15 gik båden tilbage. I Gudhjem var der ”fri leg” indtil bussen skulle køre os tilbage til Sandvig klokken 17. Peter og jeg fik en god kop kaffe og en i is i havnen og derefter købt lidt lokal bornholmsk souvenir.

Vi sluttede af med at sidde og se over havet lige nord for havnen, hvor der var store edderfuglebørnehaver med edderfuglehunner og tanter samt flere hundrede unger.

På hjemturen i bussen fik vi sunget nogle sange fra de uddelte sanghæfter Det blev til 6 nye arter: digesvale, svartbag, alk, lomvie, grå fluesnapper og karmindompap.

Bornholm 4. dag, lørdag 20. maj 2023

Af Mette og Torben Janas

Vi vågnede til en noget skyet morgen med 9 grader og nordøstlig vind. Gradantallet var ikke anderledes end de øvrige morgener, men det føltes koldt på grund af vinden, og ikke mindst på grund af den manglende sol, som vi nød godt af de tidligere dage.

Dagens første destination var Hammerhavn, der tidligere var udskibningshavn for granit fra granitbrydningen på Hammerknude. Havnen blev anlagt i 1891 og fungerede indtil 1974. I forbindelse med projekt 'Mulighedernes Land' blev der i 2012 opført tre mindre træhuse, som huser kiosk, fælleshus og toiletter, og en række meget fine bænke og borde, hvor vi kunne indtage vores formiddagskaffe.

Tornsanger

Foto: Mette Janas

Inden kaffen skulle vi en tur op langs Hammerknuden, ikke langs den lavtliggende sti langs vandet, for den er nu lukket, så det blev stien op på selve knuden. Adgangen op var temmelig stejl, og med højt krat der gav associationer til en troldeskov, på grund af alle de krogede og forvoksede træer, hvor mange var beklædt med gult lav (almindelig væggelav?). Turen var flot og udsigten mod Hammershus og det omliggende hav fantastisk. I krattet blev vi underholdt af mange sangere: tornsanger, gærdesanger, havesanger, løvsanger og gulbug.

Gærdesanger

Foto: Mette Janas

Vi så også blåmejse (ny art), gul og hvid vipstjert, dige-, by- og landsvaler. I vandet sås edderfugl med ællinger og toppet skallesluger. Alke og lomvier sås flyvende, svømmende og rugende.

Vores tur blev overvåget af Søværnets skib Søløven, Y311, der havde sendt 2 gummibåde med dykkere i vandet. 2 stk. F16 fly passerede ligeledes forbi os i lav højde.

Alk og lomvie

Foto: Finn Carlsen

Efter Hammerhavn og – knude tog vi en tur tilbage til Bastemose for at se (og for nogle ganske få at gense) lærkefalk og aftenfalk. På vejen kiggede vi efter hvid stork, som var set på Bolsterbjergvej lige efter Aarsballe, og som var meldt ind af Grethe og Asgers søn. Desværre var heldet ikke med os. Undervejs sang Jørn for med sin fine stemme, så også alter og basser kunne følge med. Meget apropos sang vi: Storken sidder på bondens tag og Gåse-heltekvad.

I Bastemosen sad lærkefalken i toppen af et træ, da vi ankom. Den lettede lidt senere og fløj hen over mosen sammen med en artsfælle. I løbet af blot et kvarter så vi adskillelige rovfugle: rørhøg, lærkefalk, musvåge og rød glente. En ny art blev noteret: dobbeltbekkasin som sås i flugt.

Dernæst blev turen kulturel med et besøg til Østerlars Kirke. Kirken er den største og ældste af Bornholms fire rundkirker. De to meter tykke vægge er bygget af marksten fra omkringliggende marker omkring år 1150. Indvendig er en rund central søjle dekoreret med kalkmalerier, som er fra ca. 1350.

Efter den flotte kirke kørte vi mod Nexø Sydstrand, hvor vi parkerede ved Netto og gik langs vandet hen imod fugletårnet.

På vejen derud så de heldige, Anne Grete og Jan, et par atlingænder, som selvfølgelig ikke længere var der, da vi kom forbi på tilbagevejen. I det lavvandede område så vi 4 sølvhejrer, stor præstekrave, knarænder, skarv, strandskade, vibe, skeand og blishøne på rede. Knopsvane, stor skallesluger og grågæs havde alle unger 😊.

Frokosten blev indtaget meget sent - (ved 2-tiden) ved siden af fugletårnet. En tur op i fugletårnet blev kort, for det blæste utroligt meget. Ved 3-tiden tog vi afsted mod Salthammer Odde – hvor det også blæste (og lugtede) en del.

Vi så stor præstekrave, almindelig ryle (ny art), gravand med unger, skarv, fiskehejre, og edderfugl med unger. På grund af det fremskredne tidspunkt måtte vi undvære lumumbaen 😊.

Inden aftensmaden blev fuglelisten gennemgået – dagens nye fugle var: sølvhejre, atlingand, skeand, stor præstekrave, alm ryle, dobbeltbekkasin, gulbug, blåmejse og rørspurv og så var totalen oppe på 90.

Aftensmad blev serveret og præsenteret som det sig hør og bør af værtinden: Culottesteg, ovnbagte kartofler og salatbar og æblekage til dessert. Mums. Rigsrevisionen havde været på besøg og konstateret, at der i rejsekassen var overskud, så der var fri vin, øl og vand til maden med det resultat, at stemningen blev løftet adskillige grader.

Fuglelisten afsynges

Foto: Mette Janas

En fornyet gennemgang af fuglelisten medførte forslag om, at den da skulle afsynges. Alle 90 arter blev sat på vers og afsunget velvilligt ledet af Peder. Udgangen er nok ikke hørt før. Så var aftenhyggens stemning sat.

En ny sang blev indøvet: Fuglene letter mod vinden, en sang som Jakob havde fundet til os. Jørn havde fundet noderne på sin mobil og havde øvet sig så meget i bussen, at han havde fået sangen på hjernen. Ved hjælp af Jørns medbragte højttaler kom der akkompagnement til sangen, så vi dagen efter i bussen kunne synge med på den nye sang til Jacobs og alles fælles glæde.

Tur til Bornholm, 5. dag, søndag den 21.maj 2023

Af Jørn Ørsnæs

Søndag morgen stod i opbruddets tegn. Værelserne skulle tømmes, affald sorteres og sengetøj og håndklæder afleveres. Alt dette dog først efter indtagelse af dejlig og velanrettet morgenmad.

På endnu en dag med strålende sol startede vi bestigningen af Madsebakke for at se på Helleristninger. Gode opslag på stedet fortalte udførligt om stedets betydning som helligdom fra ca. 3500 år f.Kr.

Syd for Melsted ligger Baltic Sea Glass. Her var der mulighed for at se de flotte glasprodukter. Nogle luftede tegnebogen, men der var også rig mulighed for at betragte fuglene i området. Nogle af os var vidne til en længere konversation mellem to nattergale. Vi stirrede som gale, men så dem aldrig.

Her lyttes til nattergal

Foto: Jørn Ørsnæs

Efter endnu en kort køretur ankom vi til Ekkodalen. Det første indtryk var den mere kommercielle del af stedet. I Ekkodalshuset serveres bl.a. tarteletter med 500 g fyld af hønsekød og asparges. Da jeg besøgte stedet sidste år, fortalte vores tjener, at lokale havde afholdt konkurrence om hvem der kunne spise flest tarteletter. Konkurrencen blev vundet på 11 stk. Velbekomme.

Vi valgte imidlertid en dejlig tur rundt i Ekkodalen, hvor næsten alle deltagere blev fotograferet på en trappe. Morsom idè. Tilbage omkring bussen var det tid til de selvsmurte madpakker.

Bjarne fortalte, at turens pengekasse kunne sponsorere en Krølle-Bølle is til alle. Dejligt initiativ i middagsvarme:

Bjarnes initiativ

Foto: Anne Grete Valeur

Vejen ind til Ekkodalen er smal, og da der ikke var mulighed for at vende bussen på P-pladsen, bakkede Jacob de 500 m. op til landevejen. En kraftpræstation!

Næste stop var Kultippen syd for Hasle. Her blev der gennem flere århundreder gravet kul. Tilbage var der kun affaldet fra kulbrydningen. Enkelte fandt svovlkisel, som glimter lidt. Produktet benævnes også 'narreguld'.

Efter Kultippen var Jacob klar med lumumba'er igen. Dejligt at han har lyst til at forkæle os den ene gang efter den anden.

Sidste stop inden færgen i Rønne var Klippeløkken stenbrud. Efter sigende stedet for den første kommercielle udnyttelse af granit på Bornholm. Et imponerende 'hul'.

Vi var i god tid på færgen. Til det sidste blev der spejdet efter nye arter til artskonkurrencen.

En påstået vandrefalk på en fjern silo viste sig, da fuglen littede at være en måge af ubestemmelig art.

Vi blev igen begunstiget med rolig sø på overfarten til Ystad.

Her sluttede konkurrencen. Der blev på hele turen set/hørt 90 arter. Det var lige bestemt det, som Lisbeth Andersen og Mette Janas havde gættet på. Pamela sørgede for kontant afregning. Via Lufthavnen nåede vi endemålet Ballerup Rådhus.

Alle var vist lidt matte i sokkerne, men jeg tror vi alle kan tænke tilbage på endnu en dejlig tur med Grågæssene.

Kør-selv-tur til Vaserne d. 31. maj

Af Flemming Kragh Hansen

Klokken 6 onsdag den 31. maj 2023 var 22 grågæs klar til en morgentur i Vaserne, anført af Lis, der er kommet i området i mange år.

Engang var det en udpræget nattergalebiotop, men det er det ikke længere, og det har det ikke været i mere end 10 år.

Baggrunden er formentlig tilgroning. Vi så tæt bevoksning med el og pil mv., og græssletter der springer i skov, og som i øvrigt trænger til afgræsning.

Der var hegnede mange steder, men vi så ingen dyr. Kommunen vil efter det oplyste ikke bruge ressourcer på dyreaktivisternes klager, og så kommer der i hvert fald ikke heste ud i foldene. Den beslutning blev det oplyst af en deltager, at kommunen havde truffet.

Arealerne er delvist ejet af Aage V. Jensens Naturfond og Fugleværnsfonden.

Gåsegang

Foto: Flemming Kragh Hansen

Vi så og hørte især alle årstidens sædvanlige sangere mv., på plussiden en kort syngende nattergal og en broget fluesnapper.

Vi så og hørte ikke løvsanger, siv- eller rørsanger, eller rødstjert.

Som det ses på billedet, kan grågæs opleves i gåsegang.

Samlet så vi 40 arter

Bustur til Hallands Väderø d. 14. juni 2023

Af Lis Geertz- Hansen

Vi mødtes som sædvanlig i Ballerup kl. 7.00. Vejret var virkelig dejligt, sol og ingen vind. Vi kørte mod Helsingør, krydsede Øresund og stiledede direkte mod Torekov, beliggende ude mod vest på Bjäre-halvøen. Mens vi kørte, bød Jan på en lille dram.

På vej

Foto: Bjarne Andersen

Vi skulle på sælsafari, og vi var så heldige at få vores egen båd, nemlig den gamle træbåd, som i mange år var det eneste transportmiddel til Hallands Väderø. Formiddagskaffen blev nydt på båden sammen med endnu en lille skarp, doneret af Bjarne i anledning af en halv rund fødselsdag. Vi sejlede ud mod det fredede sælreservat på det blanke stille vand. Der var mange sæler både på skærene og i vandet, der var også små unger iblandt. Et enkelt marsvin blev også set.

Spættet sæl

Foto: Arne Borg

Videre mod en lidt større ø med masser af ynglende skarver, og i vandet virkelig mange tejster, som vi takket være vores båd, var utrolig tæt på. Der blev også observeret både alk og lomvie, samt sildemåge og svartbag. Efter ”safarien” blev vi sat af i Sandhamn.

Tejst

Foto: Jette Bjerregaard

Vi gik gennem den gamle skov ned mod Kapellhamn. Her hørte vi bl.a. skovsangere, gulbug og huldue. Frokosten blev nydt blandt klipper med udsigt over vand og strand.

Ved Kapellhamn

Foto: Bjarne Andersen

Desværre blev Pamela dårlig på grund af det meget varme vejr, og det blev nødvendigt at kontakte 112. Søredningstjenesten hentede Pamela og 3 andre grågæs. De blev sejlet til Torekov og Pamela kunne hvile sig i bussen.

Turen fortsatte ad den røde sti, som visse steder havde sine mangler, der blev iagttaget rødrygget tornskade og gulspurv. Vi holdt en tiltrængt pause under et stort egetræ og fortsatte ud til vejdelingen, henholdsvis mod fyret og mod Sandhamn. Nogle valgte at gå mod Sandhamn og tage sig en dukkert og en is, andre valgte at gå mod fyrtårnet. Til sidst blev alle samlet omkring ishuset til en svalende is og noget koldt at drikke på en meget varm dag. Efter 3 ugers tørke, var der desværre ikke det sædvanlige blomsterflor, som der plejer at være på øen. Hjemrejse med katamaran. Pamela havde det godt igen og et glas rosé forsødede hjemrejsen, som sædvanlig med vores kompetente chauffør Jakob ved rattet. Turens resultat var 55 arter.

Grågæssenes ture og foredrag, august – december 2023

Det vil være en stor lettelse for vores kasserer, hvis du betaler turene enkeltvis med tydelig angivelse af turens dato/mål og dit navn.

Ture: Hvis du har behov for kørelejlighed i forbindelse med turene, er du velkommen til at kontakte Pamela Bartholomeusz 2482 4345. Spørgsmål om ledige pladser på busturene rettes til Jan Chr. Mollerup på 4050 8487 eller mail f.mollerup@mail.dk

Turledere: Bjarne Andersen (4055 2314), Flemming Kragh Hansen (4020 0345), Joan Klausen (5192 8836) og Lis Geertz (3013 2179)

Hvis du i sidste øjeblik forhindres i at deltage i en bustur, bedes du kontakte en af turlederne, så vi ikke står og venter på dig.

BEMÆRK: VI SENDER INGEN BEKRÆFTELSE PÅ ENDAGSBUSTURE. DU ER PÅ LISTEN, HVIS IKKE DU HØRER FRA OS. PÅ FLERDAGSBUSTURE SENDER VI BEKRÆFTELSE PÅ DIN TILMELDING

Redaktion: Grethe Wenzell, E-mail: grethewenzell@webspeed.dk

Næste blad udsendes i oktober måned. Deadline: d. 15. september 2023

Onsdag den 2/8 kl. 9.00 – ca. 16.00

Tur i egne biler til Vrøj ved Saltbæk Vig.

Vi mødes kl. 9.00 ved Ballerup Rådhus og fylder bilerne op, hvorefter vi kører til Vrøj – vi har fået mulighed for med guide at køre ind på området – derfor begrænser vi antallet af biler. Vi forventes at være hjemme senest kl. 16.00. Max 30 deltagere. Tilmelding senest den 15/7 til Flemming. (flemming.kragh.hansen@gmail.com) Se mere om lokaliteten på www.storevrøj.dk

Onsdag den 30/8 kl. 7.00-18.00

Træktur til Lolland.

Vi mødes ved Ballerup Rådhus og kører efter opsamling på 31A til Lolland hvor vi bl.a. forventer at besøge Hyllekrog. Indbetal kr. 300,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/6. Max 35 deltagere. Efter den 1/7 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Mollerup (4050 8487). Husk ved tilmelding at anføre hvis ikke du stiger på i Ballerup.

Onsdag den 13/9 kl. 10.00

Tur i egne biler til Holløse Bredning.

Vi mødes kl. 10.00 ved Tibirke Kirke og går ned i området.

Onsdag den 27/9 kl. 7.00

Bustur til Nordvestsjælland

Vi mødes ved Ballerup Rådhus og kører til Hov Vig. På turen går vi også rundet om Tempelkrog. Indbetal kr. 295,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/8. Max 35 deltagere. Efter den 1/9 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (4050 8487).

Mandag den 9./10 kl. 7.00 – torsdag den 12/10.

Flerdagstur i bus til Vadehavet.

Vi mødes ved Ballerup Rådhus og kører efter opsamling ved pendlerparkeringspladsen ved afkørsel 31a/Solrød Syd til Vadehavet, hvor vi besøger mange af de kendte steder både nord og syd for grænsen. Maks 31 deltagere. Vi indkvarteres på Hohenwarte med fuld forplejning i dobbeltværelser til en pris på 4.700,00 kr. Der er 2 enkeltværelser med fælles bad til en merpris af 400,00 kr. og 4 - 5 enkeltværelser med eget bad til en merpris på 600,00 kr. Indbetal på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/9. Efter den 15/9 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (4050 8487). Husk ved tilmelding at anføre hvis ikke du stiger på i Ballerup. **Husk pas/billed-id.**

Onsdag den 25/10 kl. 13.00 – 15.00. Foredrag i Kulturstationen Vanløse, entre og kaffe 40 kr. v. Stig Jensen

Onsdag den 1/11 kl. 10.00-14.00

Tur i egne biler til Kyndby og Selsø.

Vi mødes på parkeringspladsen ved Kyndbyværket og går en tur i området inden vi kører til Selsø m.v.

Onsdag den 15/11 kl. 13.00 – 15.00. Foredrag i Kulturstationen Vanløse, entre og kaffe 40 kr. v. Jette Bjerregaard

Onsdag den 22/1 kl. 8.00- 17.00

Bustur langs Nordsjællands Kyst

Vi mødes ved Ballerup Rådhus og kører mod Hundested – de øvrige lokaliteter afhænger af de aktuelle observationer. Indbetal kr. 290,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/10. Max 35 deltagere. Efter den 1/11 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (4050 8487).

Onsdag den 6/12 kl. 13.00 – 15.00. Foredrag i Kulturstationen Vanløse, entre og kaffe 40 kr. v. Ib Kragh Petersen

Onsdag den 13/12 kl. 10.00-14.00

Juletur til Præstesø.

Vi mødes ved Naturstøttepunkt Hjortøgaard og går en tur rund om Præstesø inden vi hygger med de medbragte godter i bålhytten.

Tur til Øland (27-30 maj 2024) er under planlægning.